

ITALI LIST

Tednik za novice in pouk.

Eno leto 8 lir
Pol leta 5 lir
Četrť leta 3 lire

Odg. urednik: Ivan Hervatin

Male novice

**Gospodu prefektu
v Trstu.**

Kaj dela Cita ?

Ladjedelnice in škedenjski plavži.

Ljubljanska kreditna banka,

Vreme pri nas.

Kaj pravijo vremenoslovci?

Štefan Radič - poglavar hrvatskih kmetov

A black and white portrait of a man with a full, dark beard and mustache. He is wearing a dark suit jacket over a white shirt and a dark bow tie. The background is a mottled, textured grey. The portrait is framed by a thin black border.

Radić ima burno življenje za seboj. Ko je bil na visoki šoli v Zagrebu, je ob prihodu cesarja sežgal madžarsko zastavo, v kateri je videl znak hrvatskega suženjstva. Zato ga je policija izgnala.

Republikansko gibanje.

Leta 1904 je ustanovil Radić kmečko stranko; stranka se ni kdovekaj razširila po Hrvaškem; vlada jo je preganjala. Okrepila pa se je do neverjetne moči šele po polomu avstrijskega cesarstva.

Gora se je odprla....

Zadnjič smo opisali bruhanje Vezu-va. Par ur kasneje pa je dospela vest iz Sicilije, da se je oglasil tudi velikan Etna, ki je 3313 m visok, torej je še 440 m višji od Triglava. Da ga peš ob vznožju obideš, rabiš gotovo 30 ur brez prestanka. Gora se je kar nepričakova- no odprla in iz nje se je vtila ogromna reka goreče lave. Reka, ki je do danes še 3 kilometre široka in 5 do 10 m de- pela, je poplavlila in v hipu vnicila že osem vasi, se je razdelila v tri rokave. Strah in trepet je zgrabil ljudstvo, ki ga je na obronkih in ob vznožju v mestih in vaseh do 300 tisoč. Dosedaj je bežalo že 36 tisoč oseb iz ogroženih va- si. Ubogi begunci! Če kdo, vas naši Goričani pomilujejo, ki so okusili vse bridkosti begunstva. Vlada je dala na razpolago do 3000 šotorov v mestu Ca- taniji.

»Jadranski Almanah«.

Gospodar Hrvatske.

Radič je danes gospodar Hrvatske. Predzadnje in zadnje volitve so to dokazale. Domala vsi poslanci so v njegovi stranki. Celo v Zagrebu je dobil večino. S tem dejstvom bi morali računati oni, ki imajo državne vaje v rokah. V Jugoslaviji sta v borbi dve ideji: centralizem in federalizem. Srbi so centralisti in hočejo voditi vso politiko, gospodarstvo, vso kulturo iz Belgrada; Hrvatje pa so federalisti: Hrvatje, Srbi in Slovenci naj se vsak zase vladajo; nad vsemi pa bodi državno oblastvo, ki je skupno vsem trem gledè na denar, vojsko, železnice, finance. Katera ideja bo zmagala? Mi mislimo, da srednja pot, to je misel avtonomije. Primorski Slovenci smo vselej bili pristaši avtonomij in na svojem narodnem telesu čutimo, kaj se pravi izguba avtonomije. Naj bi avtonomistična misel pobratila Srbe, Hrvate in Slovence in tako pripomogla do utrditve mlade države.

Nove pesmi.

Štokova knjigarna in Tiskovno društvo v Gorici imata v založbi Kogojev mešani zbor »Nageljni poljski«, ki so posvečeni Srečku Kumarju, in Premrllov mešani zbor s spremljevanjem glasbovirja »Nasa pesem«. Za tri lire dobijo oba prelepa zbora.

Kako končajo kralji.

Doslej je zgodovina popisala 2576 vladarjev in njih usodo. Od teh vladarjev je bilo 300 s silo pregnanih s prestola, 81 se jih je moralo odpovedati prestolu, 11 jih znorelo, 20 jih je izvršilo samomor, 105 jih je padlo v vojskah, 103 so končali v vojnem ujetnistvu, 263 je bilo umorjenih, 1856 vladarjev pa je umrlo naravne smrti. Potemtakem kraljevanje na splošno ni ravno prijetno.

Koristno branje.

V Narodni knjigarni v Gorici je izšel slovenski prevod občinskega in deželnega zakona. Županstva in vse naše izobraženstvo naj seže po tej knjigi. Za besedo »provincia« je pisec rabil besedo »dežela«, kar je edino slovensko in zgodovinsko. Za »regione« rabimo besedo pokrajina. Več povemo o knjigi, čim jo dobimo.

«Pismo iz Jugoslavije».

Za oškodovance.

Našim poslancem, ki so zahtevali od ministra, kateri je ustavil izplačevanje vojne odškodnine na premičnine, naj se naprej izplačujejo tiste odškodnine, ki so bile že likvidirane, a ležijo dotična nakazila pri zakladnicah (tesoreria provinciale), je minister Rocco odgovoril te dni na naslov poslanca Ščeka tole: »Dragi tovariš, zagotavljam Vas in častite kolege drja Podgornika in Lavrenčiča, da sem takoj odredil, da se izplačevanje že likvidiranih vsot ne ukine, ampak da se nadaljuje kakor doslej, edino s to razliko, da se izplačevanje ne vrši več v gotovem denarju, ampak potem beneških obligacij. S posebnim pozdravom Rocco«.

Reka in Zadar.

Gotovo je, da je laška delegacija ponudila Jugoslaviji razne koncesije, ako se Reka definitivno prisodi Italiji. Govori se, da bi se Jugoslovani zadovoljili z Zadrom. Kajpada je to prazno.

«Slovenec»

je glasilo, kakor pravijo, katoliško — narodne stranke v Sloveniji. Zadnji članek o izmenjavi kron in Jadranski banki pa kaže, da »Slovenec« ni niti katoliški, niti naroden. Če bi bil katoliški, bi moral v znamenju pravičnosti obsobiti dejstvo, da so bile zadruge pri izmenjavi tako strahovito opeharjene. Pa ni niti naroden, zakaj sicer ne bi zagovarjal par primorskih voditeljev, ki so prej podpirali, kasneje pa branili umazano zadevo, ampak bi trdno zagovarjal narodno — ljudsko stališče.

Padec nemškega denarja.

Stalno padanje nemške marke zna
imeti za posledico polom nemške
ga gospodarstva. Za eno liro si do-
bil 21. t. m. 5311 mark. Marka je pa-
dla globoko pod krono, zakaj isti
dan so dajali 166 mark za 100 kron.
V tesni zvezi z marko je tudi polj-
ska marka, ki je v zadnjih 30 dneh
padla ravno polovico. Danes pa do-
biš za 2 stotinki kar 120 mark.

Amerikanski stric in mi

Naša država dolguje Ameriki devet in pol tisoč milijonov lir v zlatu, to je 38 tisoč milijonov papirnatih lir. Obresti, ki jih mora država letno plačevati amerikanskemu stricu, znašajo 200 milijonov lir. Te številke silijo vlado, da vsepovsod išče dohodkov.

Amerika

je imenitna država. Med vojsko je rada posojevala denar evropskim državam; vse te države so do grla zadolžene. Amerika tirja posojila in obresti, ker pravi, da je tudi ona med vojno trpela. Uboga revica! Med vojno je povzdignila do neverjetne višine svojo industrijo, trgovina se je povečala za petkrat; njene blagajne imajo približno polovico zlata, kar ga je na svetu.

Revolucionarji ubili Stambolijskega

Česar nihče ne bi pričakoval, se je nenadoma zgodilo. Voditelja bolgarskih kmetov ni več med živimi. Naj na kratko obvestimo, kako je

prišlo da revolucije. Veleposestniki, advokati in profesorji so sklenili uprizoriti revolucijo in vreči kmetško vlado. Gotovo je, da so revolucionarji dobivali velike podpore iz tujine, zlasti iz držav, ki so bile nasprotne, da bi se ustvarila močna južnoslovenska država. Dalje ne smemo pozabiti, da so bili revolucionarji pristaši nemške vladarske hiše in zato proti domači, slovanski vladi. Revolucionarji so pridobili generale, ki so zamerili Stambolijskemu njegov program, da je treba vojne omejiti. Načrt revolucije je bil zelo tajen. Dne 8. junija ob 11 uri zvečer je bil dan signal za revolucijo, dočim je bil Stambolijski v svoji hiši v vasi Slavovica. O polnoči so revolucionarji zasedli vsa ministrstva, železniško in pošto ravnateljstvo. Ob treh drugega jutra je profesor Cankov predložil kralju v podpis imenik nove vlade. V Sofiji so aretirali okrog 300 oseb, ki bi znale biti nevarne. Za revolte je izvedel Stambolijski drugega dne. Takoj je izdal oklic na kmete te vsebine: «Bratje! Sovražniki kmetškega stanu in naše ljudske države so se dvignili proti moji vladi, da bi jo strli in bi oni zavladali v naši državi. Primate za orožje in prihitite

v kmečko armado. Jaz ostanem z vami in se bom boril do zadnje kaplje krvi. Bratski pozdrav! Stambolijski». Ta poslanica se je bliskoma širila od sela do sela in Stambolijski je smel računati na zvestobo par stotisoč kmetov. Žalibog je prišla pomoč prepozno. Revolucionarji so ga obkolili in ga v boju ustrelili.

Oseba.

Stambolijski se je že zgodaj vpisal v kmečko stranko. Bil je pravi ljudski govornik, obenem pa neustrašen mož. Kmalu so ga kmetje poslali v parlament. Med vojsko je bil v sporu s kraljem Ferdinandom, ker je bil Stambolijski proti vojni. Preden se je kralj odločil za vojno, je poklical nasprotnike vojne k sebi, med temi tudi kmečkega voditelja Stambolijskega, da bi ga zaslišal. Stambolijski je brez posebnih ceremonij dejal, da je sovražnik vojske. Nato mu je kralj osorno dejal: «Pazite na svojo glavo». Stambolijski pa brez strahu: «Ne skrbite za mojo glavo. Skrbite za svojo glavo, ako vojsko izgubite.» Kralj ga je dal aretirati in Stambolijski je bil obsojen na dosmrtno ječo. V ječi je bil do poloma 1918, ko je zapustil zapore in je postal minister. Leta 1919 je sestavil vlado iz zastopnikov kmečke in socialistične stranke, 1920, pa čisto kmečko vlado.

Še lani je Stambolijski prepovedal ženskam nositi več ko 3 cm. visoke pete, določil je tudi na centimetre, koliko smejo biti okrog vratu razgalljene. Druge njegove postavbe smo že opisali v «Malem listu».

Kaj bo?

Tako se vsakdo vpraša. Gotovo je eno, in to je, da so velike države podprle revolucionarje. Najboljši dokaz za to je, da je bolgarski denar dva dni po revolvi v Londonu in Parizu krepko rasel. To naraščanje je seveda umetno. Drugo, kar je gotovo, pa je to, da kmečka stranka ne bo mirovala. Vprašanje je le, če ima dovolj moči, da se povzpne do prejšnje moči.

Smrt Stambolijskega je udarec za vsakega pravega človeka in za vsakega Slovana. Če bi bil Stambolijski zmagal, bi bili prišli v doglédnem času do velike zveze republikanskih balkanskih slovenskih držav. Smrt Stambolijskega pa je postavila lepi ideal v nekoliko daljšo bodočnost.

Za ustanovitev nar. sveta

Od povsod dobivamo bodrilna pisma, naj nadaljujemo s to rubriko. Vsakdo si misli, kaj pa pravijo poslanci? Prišli smo do pisma, ki ga je poslal poslanec Šček poslancu dr. Wilfanu. Evo je v celoti.

Velečenjeni gospod doktor!

Naše ljudstvo se nahaja v tako strašnem položaju kakor nikdar prej. Gospodarski hitimo v propast. Če kdaj, je sedaj skupna in složna, disciplinirana akcija naša prva dolžnost. Skupno delo pa je mogoče le tedaj, če imamo enoten načrt, ki ga določa skupno vodstvo: Narodni svet.

Ze lani v marcu sem predložil načrt za ustanovitev Narodnega sveta, ki pa se žal do danes še ni sestavil. Narodni svet pa potrebujemo kakor riba vode.

Narodni svet naj poravnava vse difference med organizacijami in med osebami, naj odpravi vse spore. Izpočetka je bilo za ustanovitev Nar. sveta mnogo ovir, danes so že vse odpadle, razen dveh: vprašanje denarja in vprašanje sestave Narodnega sveta sta še vedno nerešeni. Treba pa le malo dobre volje in stvar se uredi. Moj predlog je tale:

1. Narodni svet bo pregledal in kontroliral porabo vsega denarja, ki ga je ljudstvo zbralo v narodne namene od 1918 dalje.

Možje in žene, mladenke in mladeniči, ki so z velikimi žrtvami zbirali od hiše do hiše, od društva do društva v narodne namene, želijo sigurnosti, da se je in da se bo ta denar uporabljal v vseskozi pravične namene; zato pa se hoče zaupanja; to pa je danes, žal, silno upadlo, ker je znano, da se je uporabljal ta včas z obžudovanja vrednim samozatajevanjem zbrani denar brez vsake kontrole.

2. Odslej mora voditi vse račune o skupnih narodnih zadevah Narodni svet, izključivši vtikanje krajevnih klik po dose-danji praksi. Vsak osebni absolutizem mora prenehati.

3. Kaj pa gleda na članstvo N. sveta? Kdo bodi član? Vsako pol. društvo pošlje v Nar. svet dva ali tri delegate. Boj med eventualnimi manjšinami in večinami je izključen, ker morajo biti sklepi soglasni. Ostane le vprašanje glede na poslance: ali naj bodo poslanci člani N. sveta ali naj ne bodo? Eni pravijo da, drugi ne. Ta spor traja že osem mesecev in še smo tam, kjer smo bili lani poleti. Vprašanje

se ne bo rešilo drugače kakor z načelno odločitvijo. Moja sodba, ki sem si jo ustanovil po enoletnem študiranju, je tale: poslanci načeloma ne smejo biti učinkoviti člani Nar. sveta. Poslanci, dasiravno bodo sodelovali kakor tudi vse važne gospodarske in kulturne organizacije, ne smejo biti pravi člani. Zakaj ne? Ker mora biti Narodni svet vrhovna narodna instanca. Narodni svet mora biti najvišje razsodišče, ki bo med drugim kontroliralo in sodilo tudi delo nas poslancev. Mi smo zmožljivi, mi smo progresivni; zato mora biti nad nami, kakor nad vsemi organizacijami, neka višja instanca, in ta bo Nar. svet.

Tako bi bilo vprašanje načelno rešeno. So pa taki, ki bi radi izjemo delali; taki, ki bi radi Vas, drugi tudi mene v N. svet, in to vprašanje se rešuje že leto dni in bo še dolgo odprto, ako ne poseže kdo vmes, ki ga lahko na mah reši. To pa ste Vi, velečenjeni gospod doktor, in sem jaz.

Napraviva sporu konec! Ugodna in neugodna rešitev tega spornega vprašanja je trenutno v najinih rokah. Odpovejva se članstvu Nar. sveta sama in če to sto-

riva, bo spor v trenutku končan. V takih važnih rečeh in zlasti v času, ko gre za ohranitev našega ljudstva, moramo odložiti vse stanovske, krajevne ali osebne ozire na stran in moramo imeti pred očmi samo blagor naroda.

Zagotavljam Vas, da sem se za svojo osebo že vnaprej odpovedal časti članstva. Prosim Vas, storite taisto, saj bo potem v 24 urah Narodni svet na nogah. Narodu pa se bo od srca odvalil velik kamen in on bo nad vse vzradoščen, ko mu sporočimo vest o ustanovitvi našega Narodnega sveta.

Gospod doktor, upam, da mi kmalu odgovorite in da se reši zadeva čimprej v splošno korist. Z odličnim spoštovanjem udani Virgilij Šček.

V Trstu, 17. aprila 1923.

Kakor mora vsadko biti vesel vsebine tega pisma, pravtako nas mora užealostiti dejstvo, da na to pismo, ki je vendar že devet tednov staro, do danes ni prišel odgovor. Na zelo poučnem mestu smo prejeli zagotovilo, naj se odgovor sploh ne pričakuje.

Kaj nam z dežele pišejo

**Deseti
brat
v Istri.**

Iz Klanca na Boko. Akrament, prou smeh mi ujdava od uni bot, ku sn beu u tisten društvi u Klanca; u nedelo sn beu pej na Boki; o jej, kašno blato je po tisti nebeški cesti; znaste, da be mogu prou za prou jemet člouk lile čez dan za prit s celen nusen s Klanca u Boko, jen pa noči pej be mogu z ropoplanom se vozet, dračnje ne prideš, je ausgešlošn. U Boki. Vele ku jema člouk prit u vas be mislu de te ledje trpijo, de ke so taku u strani, pej nej res, pole sn vidu, ki sn u vas pršu, de je vse kej druja; kukr sn pršu hte prvi šise sn čev musko v Boki, jest jeman vre tašno srečo, de moren prit kmr so gudci, te se je vidlo vse sorte kolorju jen tudi use sorte pleson sn vidu, pravli so mi, de te mladi čejjo vsako nedeljo plesati in se vrteti na vse mile načine, grubu, de jih dapade tudi tiste nov ples, ki se zvijajo na use kraje, pej tudi tisto znajo, ki se namalo cejta držijo — pej se nazaj pestijo — in potle pridejo nazaj ucep. Meni ne gre use u glavo, ki sn še le str, zato vam nemoren vse povedat kr sn vidu. Muska je špilala kukr tista u Trsti na plasi pod Mihcem nu Jakcem jen ta mladi so se vrteli kukr kulca pr žvergulinu, jest sn bev taku vesseu jen na ankrat so me ratalo noge taku lahke da sn šou vele prašat za se namalo zasukat tisto ženo, ki je prodajala kolače, pej me je vele plačala, rekla mi je zluđi ster, kaku buš ti pleselu, ki kumej stejš na nogeh, tn pred vsemi mi je to zabrusla, me ne je ratalo srn jen sn šou vele proč, ustavu sn se pr Sancini in ta stara dobra mati mi je dala ana dva štruka jen an bičirin brinjovca, tn sn se lepu zahvalu, potle sn jo udaru po cesti dol čres kras u Ocizlo. Te se tudi vidi, de so pridni lđje; ves kras so očistli in kamnje zmetali na cesto, zemlo pej je voda odnesla v pot'k; u tej vase se vidi, de murejo bet bi bagati, kukr se vidi, če nebi imeli družga, samo krko brinja jemajo, če Buh da, bo treba prit še kšn bot kej pogledt, da bomo vidli kašno kapico bojo napravili.

ŠEMPOLAJ.

Dragi Mali list! Vedi in znaj, da nismo tu zadnji, ki te z veseljem čitamo kakor sploh po vseh drugih

vaseh na Krasu. Kaj je pri nas novega? Malo, prav malo. Sporočam, da bo naša cerkev, ki je bila v zelo slabem stanju, prav kmalu obnovljena. Upamo, da v kratkem začujemo mile zvonove, ki nam bodo oznanjali uro vstajanja, počitka, službe božje, oznanjali včas veselje, včas žalostno novico. Tako je, dragi Mali list, včas smo bili avstrijski Slovenci, sedaj pa smo postali italijanski Slovenci. Tako se kolo vrti. Politike nočemo, izginila je že leta 1913 in nam ni po nji prav nič žal. Politiko naj uganjajo tisti, ki na tem lahko živijo. Šempolajec želi le dela, da mu bo dalo jela in veselega miru. Eden izmed Šempolajcev.

IDRIJA.

Pri nas živimo v polnih abesinskih razmerah. Naš prefekt ni dr. Pisen-ti, marveč neki gospod Alačević, ki je sicer le zasebnik. Ali vedo to v Vidmu, v Rimu? Kdaj se preneha doba izjemnega stanja za Idrijo? Tu ni pravice. Izvršila se je na pr. hišna preiskava, ki pa je bila prava razmetnjava, brez sodnijskega dovoljenja. To se pravi kršiti ustavo. Druga oseba, ki je prepričana, da se v Idriji sme po abesinko vladati, je gospod profesor Covich, ali Kovič, kakor se je pisal, ko je bil še vseučiliški dijak in je kot član «Zvonimira» prepeval «Još Hrvatska.» On je kar vnaprej določil, da mora gospod ravnatelj Znidaršič preč in da zasede on to mesto, ker se čuti v to silno poklicanega. Za enkrat pa prosimo gospoda prefekta Pisen-tija, naj pošlje komisijo, ki naj kontrolira učne metode gospoda profesora.

Korte pri PIRANU.

Ta je sicer stara, zato pa nič manj resnična. Neki kmet pri nas je zidal hlev. Pa ni imel denarja, da bi delavce plačal, ker je imel še vse pridelke doma. Zato se je poslužil tukajšnje posojilnice, kjer je dobil 600 lir v posojilo. Izročili so mu šest stotakov, ki jih je domov nesel in varno shranil v omaro. Par dni kasneje gre po bankovce v omaro, da bi delavce odplačal. Odpre predal in — o čudo — zagleda namesto lepih bankovcev same papirne koščke in drobce na kupu. Pa z roko potiplje in zatiplje šest mladih miši; mamica je mislila, da stane vsaka miška en stotak. Kmet pa, ki so ga delavci čakali, je bil zelo žalosten. Okorajžil se je in stopil na pošto, kjer je natančno razložil, kako in kaj. In poštar mu je dal za drobce drugih šest stotakov, naš kmet pa je od veselja poskočil in še danes pripoveduje zgodbo o miših in stotakih.

GOSPODARSTVO

Nasveti za napoved kmetijskih dohodkov.

Vzorec za napoved kmetijske dohodnine.

Občina	vas	kako se pravi parceli po domače	Leži parcela v dolini, v brdu ali na gori?	vrsta zemljišča	razred	velikost v hektar- jih	kdo obdeluje	Čisti dohodek v lirah		Priimek, ime, stanovanje
								na hektar	na vso parcelo	
Zgonik	Koludrovica		v brdu	njiva	2	5	obdelujem	140	700	Anton Košuta hšt 69
			v brdu	vinograd	2	2-2	sam	360	792	
			v brdu	njiva s trtami	2	3-4	s hlapci	260	884	
			v brdu	travniki	3	3-8	in težaki,	110	418	
Trst	Sv. Križ		v dolini	njiva	2	1	obdelujem	315	315	Franc Sedmak hšt 380
			v dolini	vinograd	3	2	popolnoma	315	730	
			v dolini	njiva s trtami	2	1½	sam	380	570	
			v dolini	travniki	3	1½		145	217-5	
			v dolini	njiva z oljkami	3	2		210	420	

Do 30. junija je treba napovedati čisti dohodek od kmetij davčnemu uradu ali pa županstvu. Pri nas se bodo skoro vsi poslužili županstva. Za napoved so oblastva izdala posebne obrazce, v katere napišeš razne podatke. Glej tu zgoraj izvleček iz teh obrazcev. Vidi pa, da ti sploh ni treba teh obrazcev izpolniti, ako nočeš; zakaj po postavi od 12. marca 1923 šteje 14. zadostuje, da naznačiš samo svoj čisti dohodek. Tako si prihraniš mnogo dela. Toda znaj, da bodo davčni organi kontrolirali tvojo napoved in ti si jim dolžan dati vsa potrebna pojasnila; ako bi se pri kontroli izkazalo, da si goljufal, boš zapadel kazni, in sicer denarni globi, ki znaša eno četrtino davka, ki ga nisi naznanil. Ravno ista kazen zadene osebe, ki bi zanamirale napoved čistega dobička.

Pomočki pri računu.

Da bi lažje izračunali čisti dohodek od posameznih panog kmetijstva in da bi kmetovalci ene in iste dežele bolj enakomerno cenili svoj čisti dohodek, je izdala vlada za vsako deželo posebne cenilno tabele, ki naravnost pove, koliko moreš računati čistega dobička od krave, vola, od njive, od vinograda.

Ali se moraš držati števil, ki so na teh tablicah? Ne! Kako se boš tedaj ravnal? Poslušaj dober nasvet! Ako ti pokaže račun, da je na sv. tvoj čisti dobiček od vinograda večji od tistega, ki je zabeležen na tablici, potem le posluži se tablice; kjer pa bi se izkazalo, da je čisti dohodek manjši kakor je napisan na tablici, rabi le svojo številko; z eno besedo: kakor ti kaže!

Tri vrste zemljišč.

Postava loči zemljišča v tri vrste: zemljišče v dolini, v brdu, na gori. Vsaka teh vrst pa se loči spet v tri vrste: prvovrstna zemlja, drugovrstna in tretjevrstna zemlja. Pri nas na sploh nimamo prvovrstne zemlje. Naš Kras spada splošno v tretjo vrsto, tupatam kakšna parcela v drugo vrsto.

Njive se štejejo, da so v dolini, ako niso čez 250 metrov nad morjem (semkaj spadajo na primer Dolina, Osp, Sv. Anton, pa ne Bužarji, ki so 306 m nad morjem, Gorjansko, Dekani, Kožbana, Dolenje, Kanal, Kobarič, Ajdovščina, Šempolaj, Sv. Križ pri Trstu, Vipava, Pliskovica, Šmarje pri Stanjelu); so v brdu, ako so 250 — 700 m nad morjem (Hraše, Štjak, Škrbina, Trnovo pri Bistrici, Št. Peter na Krasu, Zagorje, Nadanjeselo, Košana, Samotoca, Grgar, Čepovan, Ponikve, Podmelec, Tolmin, Zatočmin, Bovec, Šrebelje, Cer-

kno, St. Viška gora, Idrija, Vedrija, Kojsko, Borjana, Bazovica, Trebča, Padriče, Opčine, Lokve, Divača, Suhorje, Slivje, Brezovice, Marzige, Socerb, Tomaj, Senožeče, Stanjel, Sežana, Komen, Šmarje pri Kopru, Podgrad, Harije, Slivje, Ostrožnabrdo, Herpelje); so v gori, ako presegajo 700 m (Vojsko, Lokve pri Trnovem).

Vinogradi so v dolini, ako niso čez 200 m nad morjem; so v brdu, ako so 201 — 500 m nad morjem; so v gori, ako presegajo 500 m.

Oljčni nasadi so v dolini, ako ne ležijo 300 m nad morjem; so v brdu, ako presegajo 300 metrov; o gorah se pri oljki ne govori.

Davek na živino.

Ako ti služi živina za delo, potem znaj, da je davka prosta ena glava za vsaka dva hektarja zemlje. Pri molzni kravi in kravi za rejo se računa čisti dohodek na 225 lir. Če pa je ta krava delovna, potem davek odpade. Pri konju se računa čisti dohodek na 60 lir, pri prašiču 30, pri ovci 10 lir. Pri kolonstvu (v Brdih) plača gospodar polovico in kolon polovico.

Travniki in pašniki.

Pašniki so davka prosti. Glede travnikov vlada zmešnjava: po postavi so davka prosti, ako je njih seno namenjeno za krmo in ne za prodajo. Tako postava. Neko kasnejše pojasnilo finančnega ministra pa tolmači, da je treba tudi dohodek iz travnika napovedati. Vsekakor se sklicujete na postavo.

Davka prosta

je kmetija, ako čisti dohodek ne presegajo 535 lir. Komur kmetija nosi čisti dohodek 536 lir, mora že davek plačati.

Koliko znaša en hektar?

En hektar (ha, laški Ea) znaša 100 arov, ali 10 tisoč kvadratnih metrov.

En joh znaša 1600 klaftrov (sežnjev) ali 5755 kvadratnih metrov.

Ena njiva (čamp) znaša 3660 kv. metrov.

En klafter znaša 3,60 kv. metrov. Potemtakem znašajo 4 ha 7 johov in 285 kv. metrov; 3 ha znašajo 8 njiv (čampov) manj 720 kv. metrov.

Zapomnite si!

Pri novonasajenih vinogradih in vobče v obnovah v po vojni poškodovanih deželah (Kras, Brda) se za prva štiri leta ne navede noben čisti dohodek, za peto in šesto leto pa se nastavi polovica dohodka, ki je naveden v tablicah.

Trtina uš in davek.

Ako je trtina uš več ko eno tretjino trt v vinogradu obšla, potem

smeš primerno odpisati čisti dohodek.

Goriška in tržaška okolica.

Čisti dobiček na vrtih, ki se nahajajo v bližini mest, se mora za 50 od sto povišati v primeri z vrtom na deželi.

Gospodarsko zborovanje na Premu

Obupno stanje reške doline.

Bitinje, 16 rožnika.

V veliki in lepi dvorani gospoda Grahorja pod Premom so se v nedeljo popoldne zbrali gospodarji reške doline, da bi razpravljali o gospodarskem položaju prebivalstva vse doline. Glavni predmet razprav je bilo vprašanje žganjekuh. Temeljito so se razmotrile posledice, ki nastanejo po uvedbi laškega zakona. Dvorana je bila polna. Posebno je gospodarje razveselilo, da so prišli na zborovanje poslanec Josip Lavrenčič s svojo ugledno družino, poslanec Šček in kmetijski inženir Josip Rustja; videli smo g. Adamiča iz daljnih Harij, veleposestnika g. Ambrožiča, g. župnika Kovačiča iz Košana in druge goste. Zborovanje, katero je vzorno vodil g. Kovačič ml., je trajalo cele tri ure in je umevno, da prinašamo samo glavne misli iz poučnih govorov.

Zakaj gre?

Gre za nič manj ko za obstoj našega kmeta v reški dolini. Tukaj ljudstvo nima dohodkov ne od polja, ne od gozda, ne od živinoreje; edini dohodek, ki je redil prebivalstvo reške doline, je žganjekuha. Reška dolina prideluje do tristo vagonov češp; družina k družini prideluje letno okrog pet hektolitrov žganja. Ker pa je vlada uvedla laški zakon, ki vsled velikih dajatev absolutno vniči vsako žganjekuho, ne ve ljudstvo, kako bi si pomagalo v bodočnosti. Če ta vir dohodkov usahne, kako naj narod živi?

Velike in usodne spremembe.

Poslanec Šček govori o posledicah, ki dostikrat nastanejo za gospodarsko stanje dežele, katera je pripadla drugi državni skupnosti. Naveda kot zgled Alzacijo in Loreno, ki je leta 1870 po vojski med Francozi in Nemci pripadla Nemčiji. Narod je kar hipoma zgubil svoje trge in ni vedel kam s produkti. Da bi gospodarstvo ne trpelo preveč, je zmagovalka — Nemčija prisilila Francosko, da je dovolila, da so smeli Alzačani za

Posebne določbe.

Čisti dohodek na vinogradu, ki rodi specialna vina, se mora za 50 od sto zvišati.

Glede novih sadovnjakov velja 10 letna prostost; za 11., 12., 13. in 14. leto pa se navede le polovica čistega dohodka.

Glede kstanjev velja pri novih nasadih prostost do 12. leta, od 13. do 18. leta se šteje le polovica dohodka.

Utoki ali rekurzi.

Ako si prepričan, da ti je davčni urad storil krivico pri odmeri davkov, imaš prosto pot do treh rekurzov. Prva inštanca je okrajna davčna komisija, druga inštanca je deželna davčna komisija, tretja inštanca je centralna davčna komisija.

Kaj pa, če si v vseh treh inštancah propadel?

Ali je še kakšna pomoč? Vse tri sodnije; domača, tržaška ali videmska in rimska.

Vinski pridelek v letu 1922. Španska je pridelala 26 milijonov hektov, Italija 35, Francoska pa 69 milijonov hektov vina; vse druge države skupaj pa 23 milijonov hektolitrov. Svetovna produkcija je znesla torej 153 milijonov hektolitrov; Italija je potemtakem pridelala skoro eno četrtino celokupne proizvodnje.

Sežana, 12. VI. Prignanih konj 150, goveje živine 200, prašičev 100. Konji 1500-2000 lir; goveja živina živa teža 3,50-4 L; prašiči 150-200 L. Na stojnicah manj blaga ko prejšnji mesec.

dobo 5 let oddajati svoje pridelke na stare trge brez ozira na novo mejo in brez posebne carine. V enakem položaju se nahajamo mi. Naš trg za vipavsko vino je bil v veliki meri tista Kranjska, ki spada k Jugoslaviji, reška dolina je izvažala svoje žganje do Litijske. Ta trg je danes zaprt, na drugi strani pa prideluje Italija v ogromni meri vse, kar imamo že mi. H koncu pa pride na žganjekuho davek, ki je za reško dolino udarec vseh udarcev.

Kaj nam je storiti?

Vi pričakujete samo eno, da bi namreč vlada odpravila novi davek na žganjekuho. Zato ste tudi pozvali svoje poslance, da pri vladi posredujejo. Vlada pa vaši želji ne bo ugodila. Zavedam se, da rodi obupno stanje veliko ogorčenje in da so vam moje besede zelo neprijetne, navzlic temu pa vam govorim vso resnico. Je vse zastoj, resnici mormo gledati v oči. Dve poti sta nam odprti: punt proti vladi ali pa se vdati in iskati kako drugo pot do rešitve. Ker se zavedam, da je pravica na vaši strani, bi bil punt upravičen, vprašanje pa je, če bi s tem kaj dosegli, vprašanje je, če bi reška dolina zmogla vlado, ki ima za sabo vojsko. Odgovor na vprašanje je jasen! Skušajmo najti drugo pot. Davek je upepljan in zato je vaše upanje, da bo vlada davek preklicala, popolnoma prazno. Kam tedaj s češpljami? Ali sveže na trg, ali jih sušiti ali jih predelati v konserve. Glede trga bi se dalo kaj ukreniti, toda polovica vaših češpelj (takoimenovani češpovec, krehelj) je uporaben samo na mestu in ne prenese niti poldnevne vožnje. Edino gledè te vrste češpelj se moramo obrniti do vlade za pomoč. Tu naj bi vlada kaj izjemnega ukrenila; naj bi dovolila izključno za te vrste češp žganjekuho, dokler se to sadje ne nadomesti z drugo kulturo.

Kaj pa z dobrimi češpljami? Predelavanje v marmelado je združeno

s stroški, ker se hoče zato strojev in cele tvornice, če bi hoteli konkurrirati z drugimi deželami. Tvornica pa se da ustanoviti na zadružni ali na kapitalistični podlagi. Nikar ne zavrzimo te misli, toda tako naglo se ne da tak načrt uresničiti, sila pa trka na vrata. Ali ne bi češpelj sušili? To ni zvezano niti s stroški niti s posebnim študijem. Naši goriški Briči so pravi mojstri v tem oziru. Pričakujem, da se boste, zlasti vsi tisti, ki imate skušnje, pridno oglasili k besedi z nasveti in predlogi, ki naj bi kazali izhod iz sedanje stiske. (Sledi)

Napredni Tirolci. Vinske razstave v Curihi na Švicarskem so se udeležili naši Tirolci z lepim uspehom. Tirolci so izstavili 16 vrst in podvrst vin. Pri vsakem navalu obiskovalcev so imeli predavanje o kakovosti tirolskih vin. Tako se dela reklama! Povemo pa tudi, da je razstavo priredila tirolska zveza vinarskih zadrug. V složni organizaciji je moč!

Po čem je lira?

Dne 6. junija si dal ali dobil:

za 100 dinarjev — 25.15 l.
za 100 avstr. kron — 3.3 st.
za 100 mark — 1.90 stot.
za 100 č. kron — 66.25 l.
za 100 šv. frankov — 395.— l.
za 100 fr. frankov 137.25 l.
za 1 dolar — 21.97 l.
za 1 funt — 101.50 l.

Cene v Trstu. Seno kvintal 42—45, na vozu 30—38. Oves: kvintal 88—90, na vozu 85—86. Slama v balah 30—35. Otrobi debeli kvintal 64—70, na vozu 60—65, drobni kv. 62—68, na vozu 58—62. Goveje meso 7.20—8.40. Na trgu krompir 60 st. kilo, rdeča pesa 50, paradižniki 3.20, fižol v stročju 1.60.

Splošne cene v državi. Živina v Adriji volovi I.a 400-425, II.a 300-350, III.a 220-250. Krave I.a 360-380, II.a 290-330, III.a 200-220. Teleta 500-550. Seno v Cremoni 56-60, medika 40-50. Žito v Rovigu: 109-113. Moka v Cremoni (00) 170-175, (0) 160-168. Železo v Milanu: znamka Spada (kose) 2.50 kilo, za dleta 2.60.

NAŠA POŠTA.

Duh in okus po galici v vinu. Mi ne vemo nobenega sredstva za odpravo tega in izgleda, da ga sploh ni, ker ga ne navaja nobena knjiga. Vprašali pa smo za svet nekega slovečega italijanskega strokovnjaka in ko dobimo odgovor, sporočimo.

TRDI OREHI

Urojuje Domen. št. 25.									
UGANKA S ŠTEVILKAMI									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	praznik
2	10	4	7	8	11	12			časopis
13	14	6	1	6					reka na Štajerskem
4	1	6	7						moš. krstno ime
7	8	15	6						del telesa
8	3	15	6						žen. krstno ime
11	8	9	6						reka na Goriškem
12	14	11	12						mesto ob Jadranu
4	16	4	13	8	14				moš. krstno ime
17	8	13	10	6	7				reka v Palestini
2	1	6							žen. krstno ime
18	6	14	4	18	8	14			mesto na Štajerskem
3	12	8	7						moš. krstno ime
9	2	12	14	12	2	5			dan v tednu

Namesto številke postavi črke: iste številke zaznamujejo iste črke. Začetne črke povedo pregovor. (Pet lir).

Resitev oreha št. 21 — Narodni svet. Ta oreh so strli: R. Markon - Soča, Likar - Borjana, V. Rust - Šturje, J. Gergič - Brje, A. Majdič - Topole, R. in V. Grižon - Dekani, A. Caharija - Nabrežina, B. Jeklin - Sv. Lucija, P. Maslo - Pasjak, M. Surina - Pasjak, P. Knap - Idrija, L. Rijavec - Vogrsko, M. Zega -

Kobdilj, I. Vodopivec - Koludrova, A. Visintini - Barka, A. Skupek - Orehoviča, A. Bizjak - Dol, F. Likar - Otlica, P. Gregorič - Dekani.

Izrečana - A. Caharija - Nabrežina.

Dr. L. Borovička

Trst - via Genova 13, I.

Ordinira za kožne in spolne bolezni

od 10-12 in od 3-6

Knjigarna in papirnica

J. ŠTOKA - TRST

Via Milano 37

se priporoča sl. občinstvu v mestu in na deželi, župnim, občinskim in šolskim uradom, pisarnam, obrtnikom, trgovcem in zasebnikom.

Lastna knjigovoznica. — Založba Vedeža, Kleinmayerjevitale-slov. slovnice, slov.-italijanskega in ital.-slovenskega slovarja. — Ima v zalogi vse najnovejše slov. knjige.

Največja Zaloga Pohištva na Goriškem

Anton Breščak

Gorica, Via Carducci 14. - Via C. Favetti 3.

SOLIDNA KOMPLETNA SPALNA SOBA ZA LIR 1000

V zalogi ima v veliki izbiri železne postelje z žimnicami vred po zelo nizki ceni — Prvovrstno blago

BLAZINE (volnene, žimnate in iz morske trave) od L. 60 dalje.

Sloveča trdka — poštene cene.

CENE BREZ KONKURENCE.

Zobozdravniški ambulatorij

via Genova št. 13, prvo nad.

TRST

Od 9—1, od 3-1

Govori se slovensko.

IVAN MICHEUCICH

Trst via S. Francesco 10.

kupuje staro železo, lito železo, medenino, baker in druge kovine, stare nerabljive stroje in kotle in vse plačuje po višjih cenah kot vsak drugi grosist.

Dragotin Kerševani

Gorica, via S. Chiara 4-I.

Oblastveno koncesijonirana trgovska in gospodarska pisarna za nakupovanje in prodajo posestev, zemljišč. Posreduje pri raznih trgovskih in gospodarskih posojilih kakor tudi pri vojnih odškodninah.

Dr. Ettore D'Ossvaldo

Gorica

Corso Verdi 24 (Trgovski dom).

Specialist za očesne bolezni

Perfekcioniran na dunajski kliniki.

Ordinira od 11-12 in od 3-4.

Zobozdravniški ambulatorij

Egidij Schiffilin

zobotehnik

Trst - Via Settefontane št. 6, I.

prejema od 9-13 in od 15-18

Uvozna in izvozna trdka

Debiasio & Domenis

Skladišča: TRST, V. Coroneo 13, tel. 12-34
prosta luka št. 4, pritličje

opozarja na novodošle velike partije steklenine, porcelana, emailirane kuhinjske posode, najrazličnejše šipe v originalnih zabojih in opletene češke steklenice

po najnižjih konkurenčnih cenah.

Vse blago je češkega izvora.

Cene oglasov: za en centimeter višine v eni koloni štiri lire. Popusti: pri 5 kratni objavi 5 od sto, pri 10 kratni 10 od sto, pri 26 kratni 20 od sto, pri 52 kratni 30 od sto popusta.

Tisk. S. Spazza v Trstu.

MALI OGLASI

stanejo 20 stot. za besedo. Pri 5 kratni 10%, pri 26 kratni 15%, pri 52 kratni objavi 20% popusta.

SREBRO, zlato in brilante plača več kot vsak drugi: PERTOT, via S. Francesco 15 drugo nadstropje.

Vino pristno.

Cene ugodne.

Gostilničarjem!

Zadruga v Dobravljah, v Dornbergu, v Selu in Hranilnica ter posojilnica v Rihenbergu, ki so se združile v **VINARSKO ZVEZO**, se priporočajo gostilničarjem in vsem cenjenim odjemalcem za blagohotna naročila domačih vin v svojih lastnih kletih in v **SKUPNI KLETI V GORICI, VIA MAMELI, ŠTEV. 6.** Razprodaja vina v skupni kleti v Gorici se je pričela s 1. junijem 1923. Razprodaja se od 56 litrov naprej v vsaki množini.

Cene ugodne.

Vino pristno.

Slavnemu občinstvu mesta Postojne in okolice se toplo priporoča

Prva pralnica in likalnica

v Postojni (Kazarje, poslopje gospe Bajc), katera izvršuje vsa v to stroko spadajoča dela, kakor pranje, likanje zapestnic in ovrtnikov na svetlo in čiščenje oblek.

Delo zjamčeno.

Cene zmerne.

MILO FENDERL

je najboljši

Tovarna v Trstu, via Ghirlandajo št. 1

Tel. 430

KUPUJTE

ZANKL' ove barve, lake in čopiče

pri tej dobro znani trdki

Trst - Via Trento št. 8 - Trst

Brzjavni naslov: Zanklfigli

Gradec, Ljubljana, Maribor, Dunaj, Leoben.

Kmetško delavska gospodarska zadruga v Dobravljah

priporoča svojim prejšnjim in sedanjim cenj. odjemalcem, gostilničarjem in zasebnikom pristna vina svojih članov. — Prodaja od 56 l naprej po zmer-nih vsakdanjih cenah.

Kdor enkrat pri nas kupi, ostane naš stalni odjemalec.